

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра української мови, основ психології та педагогіки
Навчальний рік 2024-2025

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

«Вікові особливості клінічної психології»

(назва освітнього компонента)

Нормативний освітній компонент

Форма здобуття освіти _____ денна _____

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність «053 «Психологія»»
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма «Клінічна психологія»

Другого (магістерського) рівня вищої освіти
Курс 1

Силабус освітнього компонента розглянуто на засіданні кафедри української мови, основ психології та педагогіки

Протокол від
“29” серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

проф. Фоміна Л. В.
(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією ХНМУ з проблем загальної та природничо-наукової підготовки

Протокол від
“30 ” серпня 2024 року № 1

Голова

проф. Мирошніченко М.С.

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСА:

1. Абасалієва Оксана Миколаївна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри української мови, основ психології та педагогіки ХНМУ
2. Соколова Ірина Михайлівна – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри української мови, основ психології та педагогіки ХНМУ

ВСТУП

Силабус освітнього компонента «Вікові особливості клінічної психології» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Клінічна психологія» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), другий (магістерський) рівень, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія.

Опис освітнього компонента (анотація). Освітній компонент «Вікові особливості клінічної психології» є нормативним освітнім компонентом для здобувачів освіти ОПП «Клінічна психологія». Вивчається на 1 курсі упродовж 1-го семестру.

Мета вивчення освітнього компонента спрямована на формування у здобувачів освіти системного уявлення про вікові особливості психічного розвитку в нормі та патології, специфіку діагностики, профілактики та психокорекції психологічних і психічних порушень на різних етапах онтогенезу.

Завдання освітнього компонента – ознайомити здобувачів освіти з основами вікової та клінічної психології; розглянути психологічні особливості розвитку особистості на різних вікових етапах; визначити специфіку клінічної картини психічних розладів у різних вікових групах; вивчити взаємозв'язок біологічних, соціальних та психологічних факторів у формуванні психічних порушень; навчити методам вікової психологічної діагностики; ознайомити з принципами психологічної корекції та терапії психічних порушень у різні вікові періоди; формувати навички аналізу клінічних випадків з урахуванням вікової специфіки; вивчити підходи до профілактики психічних розладів у дітей, підлітків, дорослих та людей похилого віку; аналізувати сучасні наукові дослідження у сфері вікової клінічної психології; розробляти проекти психопрофілактики та психотерапевтичної допомоги для різних вікових груп.

Предметом вивчення освітнього компонента є вікові аспекти клінічної психології, зокрема психічні та поведінкові порушення у дітей, підлітків, дорослих і людей похилого віку, їх діагностика, корекція та профілактика.

Міжкомпонентні зв'язки: клінічна та консультативна психологія, методи клінічної психології та патопсихології, діагностика та оцінка в клінічній психології, основи патопсихології та психіатрії.

Пререквізити: обсяг знань достатній для вступу на спеціальність.

Посилання на сторінку освітнього компонента в MOODLE

<https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=5910>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1.1. Мета вивчення освітнього компонента спрямована на формування у здобувачів освіти системного уявлення про вікові особливості психічного розвитку в нормі та патології, специфіку діагностики, профілактики та психокорекції психологічних і психічних порушень на різних етапах онтогенезу.

1.2. Основними завданнями вивчення освітнього компонента є ознайомити здобувачів освіти з основами вікової та клінічної психології; розглянути психологічні особливості розвитку особистості на різних вікових етапах; визначити специфіку клінічної картини психічних розладів у різних вікових групах; вивчити взаємозв'язок біологічних, соціальних та психологічних факторів у формуванні психічних порушень; навчити методам вікової психологічної діагностики; ознайомити з принципами психологічної корекції та терапії психічних порушень у різні вікові періоди; формувати навички аналізу клінічних випадків з урахуванням вікової специфіки; вивчити підходи до профілактики психічних розладів у дітей, підлітків, дорослих та людей похилого віку; аналізувати сучасні наукові дослідження у сфері вікової клінічної психології; розробляти проекти психопрофілактики та психотерапевтичної допомоги для різних вікових груп.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє освітній компонент (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення освітнього компонента забезпечує опанування здобувачами освіти компетентностей:

інтегральні:

Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

загальні:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

спеціальні:

ФК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.

ФК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.

ФК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

ФК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

ФК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

ФК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

ФК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

ФК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

ФК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

ФК11. Здатність демонструвати розуміння закономірностей функціонування психіки у нормі та патології в контексті вікового аспекту та девіантного розвитку.

ФК12. Здатність реалізовувати основні принципи та напрями психологічного консультування, стратегії, методи та моделі психологічного впливу у сферах психології та клінічної психології, аналізувати та оцінювати їх ефективність.

ФК13. Здатність формулювати дослідницькі завдання у проблемному полі клінічної психології та психотерапії, вміти їх розв'язувати із застосуванням сучасних наукових методів.

ФК14. Здатність застосовувати на практиці знання з клінічної психології, нейропсихології, основ психіатрії, психології девіантного розвитку особистості, з діагностики та оцінки психічних станів.

ФК15. Здатність співпрацювати з профільними фахівцями в сфері охорони здоров'я, освіти, соціального захисту, охорони правопорядку та іншими.

1.3.2. Вивчення освітнього компонента забезпечує набуття здобувачами освіти наступних програмних результатів навчання:

ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

ПР3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.

ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПР12. Здійснювати пошук і вибір індивідуальних і групових методів клініко-психологічного, нейропсихологічного досліджень, психологічних втручань.

ПР13. Скласти та реалізовувати програму діагностики психічних станів, здійснювати діагностику та оцінку, прогнозувати результати.

ПР14. Здійснювати процедуру діагностики та оцінки, інтерпретацію результатів, підготовку звітів, визначати зміст запиту до супервізії.

ПР15. Розробляти стратегії клініко-психологічного дослідження з врахуванням специфіки дослідження, доступних дослідницьких методів та отриманих знань.

1.3.3. Вивчення освітнього компонента забезпечує набуття здобувачами освіти наступних **соціальний навичок (Soft skills):**

1. комунікативність (реалізується через: метод роботи у групах та мозковий штурм під час аналізу, кейс метод, метод презентації результатів самостійної роботи та їх захисту в групі);

2. робота в команді (реалізується через: метод роботи у групах та мозковий штурм під час аналізу, кейс метод);

3. конфлікт-менеджмент (реалізується через: ділові ігри);

4. тайм-менеджмент (реалізується через: метод самоорганізації під час аудиторної роботи в групах та самостійна робота);

5. лідерські навички (реалізується через: метод презентації результатів самостійної роботи та їх захист у групі).

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика освітнього компонента
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативний
Загальна кількість годин – 150	Спеціальність: 053 Психологія	Рік підготовки (курс):
		1-й
		Семестр
		1-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних –70 самостійної роботи здобувача освіти -80	Освітній ступінь: <u>магістр</u> ОПП Клінічна психологія	Лекції
		30год.
		Практичні, семінарські
		40 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		80 год.
		Індивідуальні завдання:-
		Вид підсумковою контролю: залік

2.1 Опис освітнього компонента

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Сутність вікової психології та клінічної психології. Сучасні підходи до вікової періодизації. Біопсихосоціальна модель розвитку та патологій.	2	Вступна лекція, розповідь-пояснення, відео
2	Пренатальний період (зачаття – народження). Вплив біологічних і психологічних чинників на розвиток плода. Материнський стрес і його вплив на психічний стан дитини. Профілактика порушень на ранніх етапах розвитку.	2	Тематична лекція, презентація
3	Період новонародженості (народження – 1 місяць). Психологічні особливості адаптації до зовнішнього середовища. Зв'язок між розвитком нервової системи та ранніми реакціями дитини. Основи роботи з родиною після народження дитини.	2	Оглядова лекція, презентація, розповідь-пояснення,

4	Немовлячий вік (1 місяць – 1 рік). Розвиток прив'язаності: стадії та типи. Діагностика та робота з ранніми проявами затримки розвитку. Формування базових емоцій та сенсомоторних зв'язків.	2	Тематична лекція, презентація, евристична бесіда
5	Ранній дитячий вік (1 – 3 роки). Криза трьох років: психологічні причини та підходи до підтримки. Розвиток мовлення та самосвідомості. Виявлення перших ознак аутизму, ЗПР та поведінкових порушень.	2	Тематична лекція, презентація, евристична бесіда
6	Дошкільний вік (3 – 6 років). Особливості когнітивного та емоційного розвитку. Роль гри у психологічному розвитку дитини. Проблеми адаптації та тривожність у дошкільників.	2	Тематична лекція, презентація, розповідь-пояснення
7	Молодший шкільний вік (6 – 10/11 років). Адаптація до навчального середовища: стрес,	2	Тематична лекція, презентація, евристична бесіда

	мотивація, самооцінка. Діагностика навчальних труднощів: дислексія, СДУГ. Вплив соціальних взаємодій на психологічний стан дитини.		
8	Підлітковий період (10/11 – 15 років). Біопсихосоціальні зміни у підлітковому віці. Психологічні кризи: формування ідентичності, відносини з батьками. Методи роботи з тривожністю, депресією та ризикованою поведінкою.	2	Тематична лекція, презентація, розповідь- пояснення
9	Юнацький період (15 – 21 рік). Завершення формування особистості: самооцінка, життєві цілі. Особливості роботи з молоддю: екзистенційні кризи, тривога перед майбутнім. Психотерапія у процесі професійного самовизначення.	2	Тематична лекція, презентація, евристична бесіда
10	Ранній дорослий вік (21 – 40 років). Життєві кризи раннього	2	Тематична лекція, презентація, евристична бесіда

	дорослого віку. Взаємини у сім'ї та на роботі: конфлікти, емоційне вигорання. Методи психотерапії для підтримки адаптації.		
11	Середній дорослий вік (40 – 60 років). Криза середнього віку: симптоми, причини, підтримка. Зміни в соціальних і сімейних ролях. Робота з психосоматичними порушеннями у цьому віці.	2	Тематична лекція, презентація, розповідь-пояснення
12	Пізній дорослий вік (60 років – 75 років). Особливості психологічного старіння. Адаптація до виходу на пенсію: соціальна та психологічна підтримка. Робота з тривожними і депресивними розладами.	2	Тематична лекція, презентація, евристична бесіда
13	Старечий вік (75 років – до смерті). Когнітивні зміни у старечому віці: деменція, Альцгеймер. Психологічні аспекти життя в умовах хронічних хвороб.	2	Тематична лекція, презентація, розповідь-пояснення

	Паліативна психологічна допомога та підтримка родичів.		
14	Психологічні травми у різних вікових групах. Вікові особливості переживання травматичних подій. Травматерапія у дітей, підлітків та дорослих. Вплив травми на сім'ю та соціальне оточення.	2	Тематична лекція, презентація, евристична бесіда
15	Сучасні підходи у клінічній віковій психології. Інтеграція когнітивно-поведінкової терапії, арттерапії та інших методів. Використання технологій: телемедицина, онлайн-консультування. Мультидисциплінарний підхід у роботі з різними віковими групами.	2	Тематична лекція, презентація, евристична бесіда
	Усього	30	

2.2.2 Семінарські заняття не передбачено навчальним планом

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Сутність вікової психології та клінічної психології. Сучасні підходи до вікової	2	Бесіда, виконання практичних завдань	письмове опитування

	періодизації. Біопсихосоціальна модель розвитку та патологій.			
2	Пренатальний період (зачаття – народження). Вплив біологічних і психологічних чинників на розвиток плода. Материнський стрес і його вплив на психічний стан дитини. Профілактика порушень на ранніх етапах розвитку.	4	Бесіда, обговорення, диспут	підготовка повідомлень
3	Період новонародженості (народження – 1 місяць). Психологічні особливості адаптації до зовнішнього середовища. Зв'язок між розвитком нервової системи та ранніми реакціями дитини. Основи роботи з родиною після народження дитини.	2	Бесіда, диспут	аналіз кейсів, складання плану роботи
4	Немовлячий вік (1 місяць – 1 рік). Розвиток прив'язаності: стадії та типи. Діагностика та робота з ранніми проявами затримки розвитку. Формування базових емоцій та	2	Бесіда, обговорення, диспут	творчі завдання

	сенсомоторних зв'язків.			
5	Ранній дитячий вік (1 – 3 роки). Криза трьох років: психологічні причини та підходи до підтримки. Розвиток мовлення та самосвідомості. Виявлення перших ознак аутизму, ЗПР та поведінкових порушень.	2	Бесіда, кейс-метод	виступ на задану тему
6	Дошкільний вік (3 – 6 років). Особливості когнітивного та емоційного розвитку. Роль гри у психологічному розвитку дитини. Проблеми адаптації та тривожність у дошкільників.	4	Бесіда, обговорення, диспут	творчі завдання, взаємоконтроль ,
7	Молодший шкільний вік (6 – 10/11 років). Адаптація до навчального середовища: стрес, мотивація, самооцінка. Діагностика навчальних труднощів: дислексія, СДУГ. Вплив соціальних взаємодій на психологічний стан дитини.	2	Бесіда, обговорення, диспут	аналіз кейсів, складання плану роботи

8	Підлітковий період (10/11 – 15 років). Біопсихосоціальні зміни у підлітковому віці. Психологічні кризи: формування ідентичності, відносини з батьками. Методи роботи з тривожністю, депресією та ризикованою поведінкою.	4	Бесіда, обговорення, диспут	творчі завдання
9	Юнацький період (15 – 21 рік). Завершення формування особистості: самооцінка, життєві цілі. Особливості роботи з молоддю: екзистенційні кризи, тривога перед майбутнім. Психотерапія у процесі професійного самовизначення.	2	Бесіда, кейс-метод	письмове опитування
10	Ранній дорослий вік (21 – 40 років). Життєві кризи раннього дорослого віку. Взаємини у сім'ї та на роботі: конфлікти, емоційне вигорання. Методи психотерапії для підтримки адаптації.	2	Бесіда, кейс-метод	творчі завдання,

11	Середній дорослий вік (40 – 60 років). Криза середнього віку: симптоми, причини, підтримка. Зміни в соціальних і сімейних ролях. Робота з психосоматичними порушеннями у цьому віці.	2	Бесіда, кейс-метод	аналіз кейсів, складання плану роботи
12	Пізній дорослий вік (60 років – 75 років). Особливості психологічного старіння. Адаптація до виходу на пенсію: соціальна та психологічна підтримка. Робота з тривожними і депресивними розладами.	2	Бесіда, кейс-метод	творчі завдання
13	Старечий вік (75 років – до смерті). Когнітивні зміни у старечому віці: деменція, Альцгеймер. Психологічні аспекти життя в умовах хронічних хвороб. Паліативна психологічна допомога та підтримка родичів.	4	Бесіда, обговорення, диспут	творчі завдання, взаємоконтроль
14	Психологічні травми у різних вікових групах. Вікові особливості переживання	4	Бесіда, обговорення, диспут	аналіз кейсів, складання плану роботи

	травматичних подій. Травматерапія у дітей, підлітків та дорослих. Вплив травми на сім'ю та соціальне оточення.			
15	Сучасні підходи у клінічній віковій психології. Інтеграція когнітивно- поведінкової терапії, арттерапії та інших методів. Використання технологій: телемедицина, онлайн- консультування. Мультидисциплінарни й підхід у роботі з різними віковими групами.	2	Бесіда, обговорення, диспут	творчі завдання, взаємоконтроль
	Усього годин	40		

2.2.4. Лабораторні заняття не передбачено навчальним планом

2.2.5. Самостійна робота

№ з/ п	Назва теми	Кількіст ь годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Сутність вікової психології та клінічної психології. Сучасні підходи до вікової періодизації. Біопсихосоціальна модель розвитку та патологій.	3	робота з підручником та довідковою літературою	тестування
2	Пренатальний період (зачаття – народження). Вплив біологічних і психологічних чинників	4	робота з підручником та довідковою літературою	конспект

	на розвиток плода. Материнський стрес і його вплив на психічний стан дитини. Профілактика порушень на ранніх етапах розвитку.			
3	Період новонародженості (народження – 1 місяць). Психологічні особливості адаптації до зовнішнього середовища. Зв'язок між розвитком нервової системи та ранніми реакціями дитини. Основи роботи з родиною після народження дитини.	4	робота з довідковою літературою	творчі завдання
4	Немовлячий вік (1 місяць – 1 рік). Розвиток прив'язаності: стадії та типи. Діагностика та робота з ранніми проявами затримки розвитку. Формування базових емоцій та сенсомоторних зв'язків.	3	робота з довідковою літературою	творчі завдання
5	Ранній дитячий вік (1 – 3 роки). Криза трьох років: психологічні причини та підходи до підтримки. Розвиток мовлення та самосвідомості. Виявлення перших ознак аутизму, ЗПР та поведінкових порушень.	6	робота з довідковою літературою	конспект

6	Дошкільний вік (3 – 6 років). Особливості когнітивного та емоційного розвитку. Роль гри у психологічному розвитку дитини. Проблеми адаптації та тривожність у дошкільників.	6	робота з довідковою літературою	підготовка повідомлення
7	Молодший шкільний вік (6 – 10/11 років). Адаптація до навчального середовища: стрес, мотивація, самооцінка. Діагностика навчальних труднощів: дислексія, СДУГ. Вплив соціальних взаємодій на психологічний стан дитини.	6	робота з довідковою літературою	підготовка повідомлення
8	Підлітковий період (10/11 – 15 років). Біопсихосоціальні зміни у підлітковому віці. Психологічні кризи: формування ідентичності, відносини з батьками. Методи роботи з тривожністю, депресією та ризикованою поведінкою.	6	робота з довідковою літературою, відеоматеріалами	творчі завдання
9	Юнацький період (15 – 21 рік). Завершення формування особистості: самооцінка, життєві цілі. Особливості роботи з молоддю: екзистенційні	6	робота з довідковою літературою, відеоматеріалами	творчі завдання

	кризи, тривога перед майбутнім. Психотерапія у процесі професійного самовизначення.			
10	Ранній дорослий вік (21 – 40 років). Життєві кризи раннього дорослого віку. Взаємини у сім'ї та на роботі: конфлікти, емоційне вигорання. Методи психотерапії для підтримки адаптації.	6	робота з довідковою літературою	конспект
11	Середній дорослий вік (40 – 60 років). Криза середнього віку: симптоми, причини, підтримка. Зміни в соціальних і сімейних ролях. Робота з психосоматичними порушеннями у цьому віці.	6	робота з довідковою літературою, аналіз телепередач	презентація результатів аналізу
12	Пізній дорослий вік (60 років – 75 років). Особливості психологічного старіння. Адаптація до виходу на пенсію: соціальна та психологічна підтримка. Робота з тривожними і депресивними розладами.	6	робота з довідковою літературою	творчі завдання
13	Старечий вік (75 років – до смерті). Когнітивні зміни у старечому віці: деменція, Альцгеймер. Психологічні аспекти життя в умовах хронічних	6	робота з довідковою літературою, аналіз кінофільмів	презентація результатів аналізу

	хвороб. Паліативна психологічна допомога та підтримка родичів.			
14	Психологічні травми у різних вікових групах. Вікові особливості переживання травматичних подій. Травматерапія у дітей, підлітків та дорослих. Вплив травми на сім'ю та соціальне оточення.	6	робота з довідковою літературою	творчі завдання
15	Сучасні підходи у клінічній віковій психології. Інтеграція когнітивно-поведінкової терапії, арттерапії та інших методів. Використання технологій: телемедицина, онлайн-консультування. Мультидисциплінарний підхід у роботі з різними віковими групами.	6	робота з довідковою літературою, аналіз телепередач	презентація результатів аналізу
	Усього	80		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ» від 21.08.21, № 181.

Організація поточного контролю. Викладачі слідкують за тим, щоб кожен здобувач освіти отримав необхідну компетенцію в напрямках, що входять до тем практичних занять. Засвоєння теми (поточний контроль) контролюється відповідно до конкретних цілей.

Оцінювання самостійної роботи здобувачів освіти. Самостійна робота здобувачів освіти, яка передбачена темою заняття поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті та заліку.

Оцінка освітнього компонента. Загальна навчальна діяльність (ЗНД) – це навчальна діяльність здобувача освіти впродовж всього періоду вивчення освітнього компонента (або її частини), що закінчуються оцінкою з формою контролю «залік». ЗНД вважається виконаною, якщо здобувач відпрацював всі пропущені аудиторні заняття та лекції, а середній бал за всі теми ПК дорівнює 3-ом балам та вище. Бали за ЗНД для дисциплін з формою контролю «залік» розраховуються як середнє арифметичне балів ПК за всі теми всіх семестрів, впродовж всього періоду вивчення освітнього компонента (з точністю до сотих) за таблицею 2 «Перерахунок середньої оцінки за поточний контроль у багатобальну шкалу (для компонентів, що завершуються заліком)», що додається (додаток 2), автоматично в межах функціоналу електронного журналу АСУ. ЗНД визначається у балах від 120 до 200.

Таблиця 2

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для освітнього компонента, що завершується заліком)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		

4.32-4,34	173	3.55-3,56	142
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139

Семестровий контроль здійснюється на проміжних етапах навчання та є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувача освіти. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді заліку, в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальним планом, програмою освітнього компонента. Заліки проводяться на останньому практичному занятті відповідно до програми освітнього компонента.

Здобувач освіти допускається до семестрового контролю з конкретної освітньої компоненти, якщо він виконав умови допуску, визначені у програмі освітнього компонента.

3.2. Питання до заліку:

1. Охарактеризуйте основні концепції вікової психології.
2. Опишіть сучасні підходи до вікової періодизації.
3. Проаналізуйте біопсихосоціальну модель розвитку та патологій.
4. Охарактеризуйте вплив біологічних факторів на розвиток плода.
5. Опишіть психологічні чинники, які впливають на пренатальний розвиток.
6. Проаналізуйте наслідки материнського стресу для психічного стану дитини.
7. Опишіть особливості адаптації новонародженого до зовнішнього середовища.
8. Проаналізуйте зв'язок між розвитком нервової системи та ранніми реакціями дитини.
9. Охарактеризуйте основні аспекти роботи з родиною після народження дитини.
10. Опишіть стадії та типи розвитку прив'язаності у немовлят.
11. Охарактеризуйте методи діагностики ранніх проявів затримки розвитку.
12. Проаналізуйте роль сенсомоторних зв'язків у формуванні базових емоцій.
13. Охарактеризуйте причини та особливості кризи трьох років.
14. Опишіть процес розвитку мовлення та самосвідомості у ранньому віці.
15. Проаналізуйте ознаки аутизму, ЗПР та поведінкових порушень у дітей цього віку.
16. Опишіть особливості когнітивного розвитку у дошкільному віці.
17. Охарактеризуйте роль гри у психологічному розвитку дошкільників.

18. Проаналізуйте причини адаптаційних труднощів та тривожності у дошкільників.
19. Опишіть особливості адаптації до навчального середовища у молодшому шкільному віці.
20. Охарактеризуйте методи діагностики навчальних труднощів, таких як дислексія та СДУГ.
21. Проаналізуйте вплив соціальних взаємодій на психологічний стан дитини.
22. Охарактеризуйте біопсихосоціальні зміни у підлітковому віці.
23. Опишіть психологічні кризи, пов'язані з формуванням ідентичності.
24. Проаналізуйте підходи до роботи з тривожністю, депресією та ризикованою поведінкою підлітків.
25. Охарактеризуйте процес завершення формування особистості у юнацькому віці.
26. Опишіть екзистенційні кризи, характерні для юнацького періоду.
27. Проаналізуйте методи психотерапії, які підтримують професійне самовизначення молоді.
28. Охарактеризуйте життєві кризи, характерні для раннього дорослого віку.
29. Опишіть симптоми та причини кризи середнього віку.
30. Проаналізуйте методи роботи з психосоматичними порушеннями у середньому дорослому віці.

3.3. Контрольні питання

1. Як основні концепції вікової психології впливають на розуміння розвитку людини?
2. Які сучасні підходи до вікової періодизації є найбільш актуальними?
3. Чому біопсихосоціальна модель важлива для розуміння розвитку та патологій?
4. Як біологічні фактори впливають на розвиток плода?
5. Які психологічні чинники впливають на пренатальний розвиток дитини?
6. Чому материнський стрес має значний вплив на психічний стан дитини?
7. Як запобігти порушенням у пренатальному періоді?
8. Які психологічні особливості визначають адаптацію новонародженого до зовнішнього середовища?
9. Як розвиток нервової системи впливає на ранні реакції дитини?
10. Які основні методи роботи з родиною після народження дитини є ефективними?
11. Як розвиваються прив'язаність та її типи у немовлят?

12. Які методи допомагають діагностувати ранні прояви затримки розвитку?
13. Чому сенсомоторні зв'язки є важливими для формування базових емоцій?
14. Як причини та особливості кризи трьох років впливають на дитину?
15. Які етапи розвитку мовлення та самосвідомості відбуваються у ранньому віці?
16. Як проявляються аутизм, ЗПР та поведінкові порушення у ранньому дитячому віці?
17. Які особливості когнітивного розвитку у дошкільному віці варто враховувати?
18. Чому гра є ключовою для психологічного розвитку дошкільників?
19. Як причини адаптаційних труднощів впливають на тривожність у дошкільників?
20. Які особливості адаптації до навчального середовища є важливими для молодших школярів?
21. Як діагностуються навчальні труднощі, такі як дислексія та СДУГ?
22. Чому соціальні взаємодії мають значний вплив на психологічний стан дитини?
23. Як біопсихосоціальні зміни у підлітковому віці впливають на розвиток особистості?
24. Які психологічні кризи виникають під час формування ідентичності?
25. Як працювати з тривожністю, депресією та ризикованою поведінкою підлітків?
26. Як відбувається завершення формування особистості у юнацькому віці?
27. Які екзистенційні кризи характерні для юнацького періоду?
28. Як психотерапія допомагає у професійному самовизначенні молоді?
29. Які життєві кризи виникають у ранньому дорослому віці?
30. Як емоційне вигорання впливає на психіку дорослих у цьому віці?
31. Які методи психотерапії підтримують адаптацію у ранньому дорослому віці?
32. Як проявляється криза середнього віку, та які її основні причини?
33. Які зміни відбуваються у соціальних і сімейних ролях у середньому віці?
34. Як працювати з психосоматичними порушеннями у середньому дорослому віці?
35. Які особливості психологічного старіння притаманні літньому вікові?
36. Як люди адаптуються до виходу на пенсію?

37. Які методи роботи ефективні для тривожних і депресивних розладів у літніх людей?

38. Як когнітивні зміни у старечому віці впливають на якість життя?

39. Які психологічні аспекти характерні для життя у хронічних хворобах у старечому віці?

40. Як паліативна психологічна допомога підтримує літніх людей та їх родини?

3.4. Індивідуальні завдання не передбачено

3.5. Правила оскарження оцінки

Якщо здобувач освіти не згоден з отриманою на занятті оцінкою, він може її оскаржити. В такому разі його знання будуть оцінюватися комісією у складі завідувача або завуча кафедри, незалежного викладача та викладача групи, в якій він навчається.

4. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Для успішного засвоєння освітнього компонента необхідно, щоб здобувач освіти систематично готувався до практичних занять, виконував завдання для самостійної роботи, читав рекомендовану літературу, брав активну участь у обговоренні теми заняття.

Відвідування практичних занять є обов'язковим (за виключенням поважних причин). Заняття, що пропущене здобувачем освіти, з будь-якої причини, має бути відпрацьовано. Неприпустимо запізнюватися на заняття.

При спілкуванні з викладачем та оточуючими здобувачами освіти, він повинен виявляти ввічливість, розмовляти тихо і поводити себе спокійно.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Дотримання академічної доброчесності здобувачем освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань та завдань з підсумкових контролів результатів навчання;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Порушенням академічної доброчесності вважається плагіат, списування, обман, фальсифікація тощо.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до наступної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (підсумковий контроль, залік тощо);
- повторне проходження навчального курсу;
- відрахування з ЗВО.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Курило, В. О. Клінічна медична психологія. – Київ: НМУ імені О. О. Богомольця, 2021. – 256 с.
2. Закалик, Г. М., Войцеховська, О. В., Шувар, Н. М. Основи клінічної психології. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. – 432 с.
3. Ільїна, Н. М. Клінічна психологія. – Суми: Університетська книга, 2020. – 400 с.

Допоміжна

1. Геронтопсихологія навчання особистості похилого віку: посібник / за ред. Рибалки В.В. / Едуард Помиткін, Валентин Рибалка. – Київ: ІПОД імені Івана Зязюна НАПН України, 2020. – 150 с.
2. Партико, Т. В. (2021). Особливості пізнавальних процесів у людей похилого віку. *Психологічний вісник Ужгородського університету*, (1), 45–49.
3. Рибалка, О. М. (2021). Теоретичні, методологічні та інноваційні засади сучасної геронтопсихології. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Психологічні науки*, (7), 12–18.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Посилання на сторінку освітнього компонента в MOODLE

<https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=5910>

Корисні посилання:

Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ
https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_sex.pdf

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті
https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf

Порядок проведення занять з поглибленого вивчення здобувачами освіти Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану
https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/poriad_pogl-vyv_dysc.pdf

Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ
https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_komis_ad.pdf

Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті
https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_neform_osv22.pdf

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА:

https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/02/polog_org_incl-suprov.pdf

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ:

https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_komis_ad.pdf

https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_grup_ad.pdf